

SEM A 14., SEM AZ 51. NEM KÍVÁN LENNI: KANADA ÉS AZ AMERIKAI INTEGRÁCIÓ

BEKE-MARTOS JUDIT

ELTE ÁJK
JOGTÖRTÉNETI KUTATÁSOK

A SZERZŐ:

DR. BEKE-MARTOS JUDIT
TUDOMÁNYOS MUNKATÁRS
RUHR-UNIVERSITÄT BOCHUM
JUDIT.BEKE-MARTOS@RUB.DE

2025. április 7.

2024. november 30-án Justin Trudeau kanadai miniszterelnök meglátogatta a megválasztott amerikai elnököt Floridában, hogy vámokról és tarifákról tárgyaljon, egy kereskedelmi háború veszélyének elhárítása céljából. Ekkor említette Donald Trump először, hogy Kanada az Egyesült Államok 51. állama kellene, hogy legyen. Még december elején jelezte Trudeau, hogy tréfaként tekintett Trump megjegyzésére, és 2025. január elején hangsúlyozta, hogy nem tartja azt mulatságosnak.¹

Nem először merül fel az amerikai történelemben, hogy az Egyesült Államoktól északra található területek váljanak az unió részévé. Feltételezhető, hogy félelem vezérelte az amerikai kolóniákat, amikor integrálni akarták az északra fekvő szárazföldet. Elsősorban a tenger felől kellett (angol) támadásra számítaniuk, de ugyanígy támadhatott volna az angol haderő az amerikai kolóni-

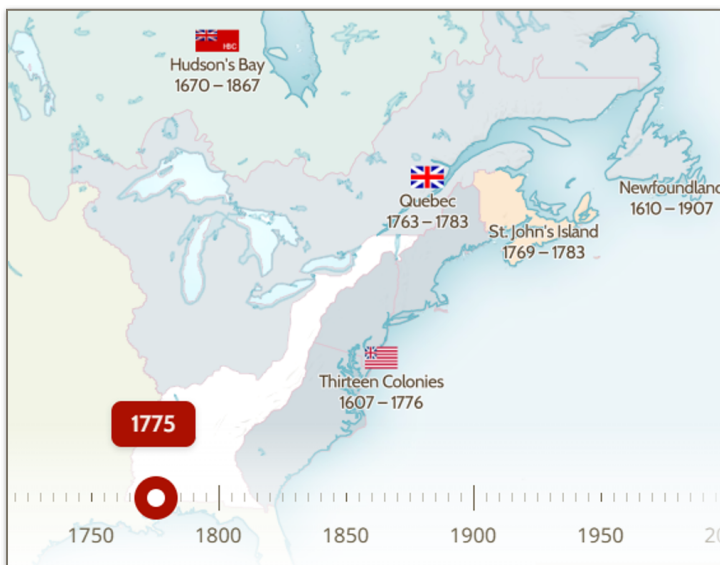
áktól északra fekvő területeken keresztül is.

Az 1770-es években a Quebec környéki, de az amerikai kolóniáktól nyugatra fekvő területekig dél felé is lenyúló részeket neveztek Kanadának, illetve Új Franciaországnak. 1763-tól került francia irányítás alól angol alá ez a terület, azonban a francia nyelvű és katolikus vallású lakosság nemigen fogadta be az angol intézményeket és jogot. A békés gyarmati viszony érdekében 1774-ben az angolok kiadták a Quebec törvényt,² amely visszaállította a francia jogot és elfogadta a római katolikus vallást. Ezt a fejlődést az 1774. őszi Első Kontinentális Kongresszus résztvevői nagy aggodalommal szemléltek.³ A kanadai területeken a társadalom vezető rétegéhez a földesurak és a római katolikus egyház képviselői tartoztak, míg a lakosság nagyobb része földműves volt. Az amerikaiak szerint az elnyomott parasztságot kellett megszólítani, mert őket lehetett leginkább meggyőzni a csatlakozás előnyeiről. Ezért az amerikaiak levelet írtak a kanadaiaknak, azt le is fordították franciára és terjeszteni kezdték az érintett területeken. Csupán azt hagyták figyelmen kívül, hogy a lakosság túlnyomó része analfabéta volt, így a levelek tartalmát nem tudták megismerni, viszont azok ilyen módon a földesurak kezébe kerültek, akik nem vették jó néven a lázító kezdeményezést.

Az 1775. májusában összegyűlő Második Kontinentális Kongresszusra való meghívást Quebec nem fogadta el, mert semleges kívánt maradni

az amerikai függetlenedési törekvéseket tekintve. A tanácskozáson először vitatkoztak arról, hogy katonai erővel el kell-e foglalni, illetve fel kell-e szabadítani Kanadát.⁴ Június 27-én végül úgy döntöttek, hogy északon hadsereget állítanak fel Philip Schuyler vezérnagy irányításával azért, hogy az északi területekről érkező támadásokat kivédjék és megszabadítsák Kanadát az angoloktól.⁵ 1775. szeptember 6-án George Washington véglegesítette a kanadaiaknak szóló második levelét, amelyet a Benedict Arnold vezette katonai küldöttséggel kívánt Quebecbe küldeni. Az amerikai seregek végül Schuyler betegsége miatt Richard Montgomery és Benedict Arnold vezetésével 1775. december 31-én megtámadták Quebecet, azonban a támadás, amelyben Montgomery meghalt és Arnold megsérült, teljes kudarcba fulladt és bár Arnold tovább ostromolta Montreal városát, 1776. június 18-án fel kellett adnia kanadai ambícióját.⁶

A katonai vereség ellenére az amerikaiak egyetértettek abban, hogy Kanadának bármi áron is, de csatlakoznia kell az amerikai államokhoz, mert angol kézben maradvá veszélyt jelent számukra. A Konföderációs cikkelyek megszövegezésére kijelölt bizottság 1776. július 12-i első javaslatának XX., az augusztus 20-i javaslat XVI. míg a végleges, 1777. november 15-én elfogadott szöveg XI. cikkelyében szabályozta a kanadai csatlakozást. Eszerint: „Kanada, a Konföderációba való belépéskor és az egyesült államok intézkedéseihez való csatlakozáshoz való csatlakozást.”

kozáskor beengedendő ebbe az unióba, melynek valamennyi előnyét élvezni jogosult: de más kolónia ugyanebbe be nem engedendő ha csaknem kilenc állam egyetért az ilyen belépéssel.⁷ Az invitáló szándékú szöveg, amely további jóváhagyás nélkül lehetővé tette volna Kanada számára a csatlakozást úgy értelmezhető, ha tudjuk, hogy már 1776. októberében be akartak nyomulni az angol seregek az észak-amerikai területekre, sőt, 1777. június 23-án meg is kezdődött New York elfoglalása Kanada felől.⁸ 1777. augusztus 3-án éppen Arnold csapatai szorították vissza az előrenyomulást.

1778 és 1779 folyamán többször felmerült Kanada elfoglalása, függetlenítése és a Konföderációhoz való csatlakoztatása. Az 1777-es angol hadjárat kudarca világossá tette, hogy nem igazán lehet északról elfoglalni az amerikai területeket. Nagy Britannia korabeli európai háborúi csökkentették a csaták intenzitását a tengeren túl. 1779. augusztus 14-re már nem ragaszkodtak a béketárgyalás amerikai résztvevői a kanadai területek átadásához.⁹ Amerika kész volt elengedni a kanadai területszerzési vágyát; elég biztonságban érezte magát ahhoz, hogy ne tartsa szükségesnek a kontinens északi lakott részeinek egy államba tömörítését. 1781. március 1-ére, amikor a Konföderációs Cikkelyek hatályba léptek egyértelműen más volt már a katonai helyzet, mint 1774-ben, különösen, hogy 1781. szeptember végén - október elején az amerikai seregek végső győzelmet arattak az

angol királyi haderő felett Yorktownnál.¹⁰ Az 1783. szeptember 3-án megkötött Párizsi békeszerződésben az angolok elismerték Amerika függetlenségét.¹¹ Így tehát mire az alkotmányozó gyűlés összeült Philadelphiában, már nem merült fel a Kanada felől érkező katonai veszély, és így a kanadai uniós csatlakozás sem jutott kiemelt szerephez.

A szövetségi alkotmány IV. szakasz 3. cikkelyének 1. bekezdése szabályozza az Unióhoz való csatlakozást. Új államok kongresszusi jóváhagyással csatlakozhatnak, de nem alakulhat új állam már létező állam területén. Ugyanígy nem alakulhat új állam két állam összeolvadásából, vagy bármelyikből való kiválással, kivéve, ha az érintett államok és a Kongresszus is jóváhagyja azt. A 4. cikkely indirekt módon ugyan, de további feltételként szabja meg, hogy csak köztársaságok csatlakozhatnak, hiszen az Unió minden állama, így a később csatlakozandó új államok számára is garantálja a köztársasági államformát.¹²

A kanadai területek amerikai csatlakozása 1787 után is felmerült. Az angolok 1791-ben Alsó és Felső Kanadára osztották a területet, és mindkettőt az angol korona irányítása alá rendelték. Az 1812-es angol-amerikai háború során nem tudott az USA kanadai területeket nyerni. Az 1837-ben kirobbant kanadai felkelések következtében pedig 1840-ben az Egyesülési törvénnyel újra összevonták a két Kanadát és 1848-ban felállt a kanadai gyűlésnek felelős kormány is.¹³ Az angolok azonban aggód-

tak, hogy az egyre erősebb amerikai befolyás miatt, nem fogják tudni megtartani Kanadát. Ezért 1867-ben alkotmányt adtak Kanadának és létrehozták a ma is működő kanadai államszervezetet: egy föderális államot kétkamarás szövetségi törvényhozással, ahol az államfő és a végrehajtás feje egyszemélyben a mindenkori brit koronás államfő, mégha a végrehajtási feladatokat a kanadai kormányzó végezte. Az így megalakult független Kanada tehát hűséget fogadott az angol koronának, ami a mai napig fennáll.

Trump azon javaslatával kapcsolatban, hogy Kanada legyen az USA 51. állama tehát nem csupán történelmi és politikai problémák merülnek fel, hanem alkotmányjogiak is. Kanada önmagában szövetségi állam, így több államot foglal magába, ami így nem tudna csatlakozni az Egyesült Államokhoz, illetve államformája nem köztársasági, ami szintén kizáró körülmény a felmerült ötlet megvalósításában. Még ennél is fontosabb talán, hogy Kanada sem 1777-ben, sem az elmúlt hónapokban nem kívánt és pillanatnyilag nem is tudna az USA részévé válni.

Hivatkozások:

- ¹ <https://apnews.com/article/canada-trump-us-state-131dcff58a8f56116765f160d9f35460>
- ² https://avalon.law.yale.edu/18th_century/quebec_act_1774.asp
- ³ Rigó Balázs: Alkotmányos változások az 1860-as évek második felében, in: *Forum*:

Publicationens doctorandorum juridicorum 7, 2017. 204. p.

⁴ Lawson, Murray G.: Canada and the Articles of Confederation, in: *The American Historical Review*, Oct. 1952. Vol. 58, No. 1. 40. p.

⁵ <https://www.loc.gov/collections/george-washington-papers/articles-and-essays/timeline/the-american-revolution/>

⁶ Ibid.; A Kongresszus 1776. január 23-án megküldte harmadik levelét is. Lawson 1952. 44 p.

⁷ Kammen, Michael (szerk.): *The Origins of the American Constitution, USA*, 1986. Penguin Books, 17. p.

⁸ Supra 5.

⁹ Lawson 1952. 51-52. p.

¹⁰ <https://www.battlefields.org/learn/revolutionary-war/battles/yorktown>

¹¹ <https://www.archives.gov/milestone-documents/treaty-of-paris#transcript>

¹² <https://constitution.congress.gov/constitution/article-4/>

¹³ <https://www.thecanadianencyclopedia.ca/en/article/act-of-union>; Rigó 2017. 205-206. p.

Képek elérhetősége:

1. oldal: Quebec két tűz között. Forrás: <https://www.oldmapsonline.org/en/Alaska#position=3.0394/46.64/-89.68&year=1775>
Letöltve: 2025. április 6.